

מבט על, גיליון 636, 30 בנובמבר 2014

ההימור של אל-בגדאדי

יורם שוייצר

בשבעה בנובמבר ביצעו מטוסי הקואליציה, הנאבקת ב'מדינה האסלאמית' (דאע'יש), ניסיון התנקשות בבכירי המדינה האסלאמית ובראשם מנהיג הארגון – אבו בכר אל-בגדאדי. הניסיון, שהתבצע בצפון עיראק, לא צלח, אך הבהיר, כי אל-בגדאדי ימשיך להוות גם בעתיד יעד מרכזי לחיסול עבור יריביו מבית ומחוץ. משום שהתנהלותו של אל-בגדאדי בשנה וחצי האחרונות העידה, כי הוא נחוש להמשיך בדרכו הייחודית, תוך שהוא נוטל על עצמו סיכונים מחושבים, ניתן להעריך, כי שקל היטב את היתרונות והחסרונות של פעולותיו, ובהן החלטתו למנות את עצמו כח'ליף ולהקים את 'המדינה האסלאמית' בחלק מעיראק ומסוריה.

בראייתו של אל-בגדאדי, כך מסתמן, הכרזתו העצמית כח'ליף העניקה לו יתרונות

ברורים:

- א. **העמידה אותו בראש מחנה הג'האד העולמי במקום אל-זוואהירי, מנהיג אל קאעדה.** הכרזתו של אל-בגדאדי הייתה בין היתר מענה לאיום על מעמדו במחנה הג'האד העולמי, שנוצר על רקע הקרע הפנימי במחנה ובפרט המחלוקת שהתגלעה בינו לבין אל-זוואהירי במחצית הראשונה של 2013, כאשר אל-בגדאדי הכריז חד-צדדית על הקמת דאע'יש. מחלוקת זו הגיעה לשיאה בפברואר 2014 בהכרזתו הפומבית של אל-זוואהירי על גירוש דאע'יש ממערכת הבריתות של אל-קאעדה.
- ב. **נתנה תוקף הלכתי, חוקי ומסורתי למסגרת החדשה:** ההכרזה סייעה לאל-בגדאדי לנצל את ההצלחה של דאע'יש, שכבש שטחים נרחבים בסוריה ובעיראק והשתלט על משאבים כלכליים אדירים ועל שלל אמצעי לחימה מתקדמים, לקידום מעמדו, והעניקה לו ביטחון, כי ביכולתו להכריז על הקמתה של מדינה אסלאמית ולבססה בדרך להגשמת חזון הח'ליפות.
- ג. **קבעה את ה"היג'רה" (ההגירה) וה"בייעה" (שבועת האמונים) כחובות החלות על כל המוסלמים:** מעמד הח'ליף העניק לפסיקותיו ולהנחיותיו של אל-בגדאדי מעמד של צווים בלתי ניתנים להפרה והפך את המתנגדים לו לאויבי האסלאם - גם אם הם מוסלמים, ובוודאי אם הם משתייכים לדת אחרת.
- ד. **נתנה מזור לתחושות ההשפלה, הזעם והתסכול בקרב המוני מוסלמים, ותקווה לעתיד מפואר:** אל-בגדאדי מבקש להפוך את 'המדינה האסלאמית' בראשותו לאבן שואבת עבור צעירי האסלאם, המחפשים מקור לזהות ולהזדהות. עבורם, 'המדינה האסלאמית' אמורה להגשים הבטחה לאימפריה אסלאמית עתידית, שתהיה מקור לגאווה ולעוצמה לכל המוסלמים בעולם.

מנגד, בהכרזת אל-בגדאדי על עצמו כח'ליף גלומים חסרונות לא מבוטלים:

- א. **הישרדותו האישית הפכה למקור חולשה בדרך להגשמת החזון:** מינוי מח'ליף לח'ליף אל-בגדאדי, לא יהיה עניין של מה בכך. צעדו החרגי ומעורר המחלוקת גרם לביקורת נרחבת נגדו מצד חכמי הלכה בעולם המוסלמי, שכפרו בתוקפה של ההכרזה. אף נטען, שהתנהלותו מנוגדת לערכי האסלאם. לכן, למרות שבעבר ידעו ארגוני ג'האד סלאפי למצוא מחליפים ראויים למנהיגים שחוסלו, מינוי של ח'ליף חדש בעל סמכות ומעמד בהתאם לתואר נשגב זה אינו פשוט לביצוע ולקבלת תמיכה הלכתית.
- ב. **יריבים רבים מבית:** אל-בגדאדי קרא תיגר על מנהיגותו של אל-זוואהירי ועל מנהיגים אחרים של ארגוני ג'האד סלאפים, ביניהם השותפים הבכירים בברית עם אל-קאעדה,

- דוגמת אל-קאעדה בחג'אז ובמגרב האסלאמי, אל-שבאב הסומאלי, ג'בהת אל נוסרה, וכן ארגונים המזדהים עם אל-קאעדה ורואים באל-זוואהירי מורה דרך.
- ג. כן קומם אל-בגדאדי נגדו קואליציה של כ-120 חכמי הלכה מוסלמים בולטים, ביניהם אבו מחמד אל-מקדיסי, אבו קתאדה, סיבעי ואחרים, שקראו לו לחזור בו מדרכו, שאינה תואמת את ההלכה האסלאמית וגורמת למלחמת אחים (פיתנה).
- ד. **התנגדות מצד אוכלוסיות מקומיות, שואפות נקם:** הברוטליות של דאע"ש, המדכא בכוח הזרוע ובאמצעי ענישה אכזריים וטרור "בסגנון רובספיירי", כל גילוי התנגדות מצד האוכלוסייה הנכבשת חסרת ההגנה, פתח בין לבין אנשי הארגון חשבון דמים. במזרח התיכון יש לנקמת הדם משמעות מיוחדת, ודאע"ש צפוי לשלם, בבוא היום, מחיר כבד בגין התנהלותו.
- ה. **קואליציה בינלאומית מערבית וערבית נרחבת נגד דאע"ש:** ההוצאות הפומביות להורג בעריפת ראשים של עיתונאים ומתנדבי סעד מערביים, כשהם מושפלים בידי רוצחיהם, שרתו את האסטרטגיה התקשורתית ואת מסע הגיוס של דאע"ש. עבור צעירים מוסלמים, ערבים ומערבים רבים, שידרו מעשים אלה מסר בדבר העוצמה, המצויה בידי האימפריה המוסלמית המתהווה ועל חוסר אונים של המערב להתמודד מולה. אולם, בה בעת הסעירו פעולות ברבריות אלה את דעת הקהל ברחבי העולם בכלל ובמדינות המערב, בפרט. הזעזוע הציבורי הניע התגייסות של מנהיגי מדינות רבות לקואליציה הבינלאומית, שגובשה במטרה לבלום את הסכנה המתהווה לכולם מצד 'המדינה האסלאמית'. בקואליציה חברות למעלה מ-60 מדינות, המשתתפות ברמות מעורבות שונות במערכה לבליתו של דאע"ש.

בקלטת האודיו שפרסם אל-בגדאדי כשבוע לאחר ניסיון התנקשות בו, אשר נועדה להזים שמועות שרווחו על מותו, ניכרו מאמציו לחזק את רוחם של מאמיניו. בדבריו הבטיח להם הצלחה במערכה נגד "מסע הצלב", המתנהל נגד 'המדינה האסלאמית', והבליט את חשיבותה של ההשתתפות האישית של כל מוסלמי במערכה זו ואת הג'יהאד (הצבאי) כעקרון מקודש באסלאם. כן הדגיש אל-בגדאדי את חולשת השותפים בקואליציה שבראשות ארצות הברית, אירופה, אוסטרליה ובעלות בריתן מקרב מדינות ערב, החרדות מפני הישגי 'המדינה האסלאמית' וחזרתה הצפויה של הח'ליפות. אל-בגדאדי התריע מפני המלחמה התעמולתית השקרית שמנהלת הקואליציה נגד הישגיה של 'המדינה האסלאמית', בנסותה להרתיע מתנדבים חדשים מלהצטרף לשורות הארגון, והבטיח שהיא נועדה לכישלון.

יתר על כן, אל-בגדאדי לגלג על ניסיונות הקואליציה להימנע ממעורבות של כוחות קרקעיים במערכה, מחשש לתבוסה מידם של הלוחמים המוסלמים עזי הנפש. דבריו המתגרים של אל-בגדאדי מהווים גם הם הימור, שכן הם מבטאים את העדפתו, כי כוחות גדולים ועודפים של הקואליציה הבינלאומית ייכנסו לזירת הקרבות בסוריה ובעיראק. נראה, כי הוא מעדיף לקחת הימור זה, על יסוד אמונתו, כי התפתחות בכיוון זה, על אף האיום הברור שהיא תציב בפני הישרדותה של 'המדינה האסלאמית', תשרת את טיפוח הנראטיב המגייס של מלחמה דתית נגד פולש זר לאדמות מוסלמיות. עוד הוסיף אל-בגדאדי, כי 'המדינה האסלאמית' מתכוונת לפעול גם נגד ערב הסעודית, מצרים, לוב, תימן ואלג'יריה.

בשלב זה, מוקדם לקבוע האם הערכתו החיובית של אל-בגדאדי את מאזן היתרונות והחסרונות של מהלכו מוצדקת. אמנם, המדינה האסלאמית הצליחה לבסס את שלטונה במקומות שכבשה ולמשוך אליה כמה עשרות אלפי מתנדבים מוסלמים מרחבי העולם. מנגד, נראה, כי התערבות כוחות הקואליציה, שנמצאת בשלבי הערכות וגיבוש ראשוניים, כבר הצליחה במקומות בהם פעלה, לסייע לבליתו של 'המדינה האסלאמית'.

הרוח הרעה שמנשבת מכיוונה של 'המדינה האסלאמית' - התנהלותה, כוונותיה וערכיה המוצהרים - אינם נסתרים, ולכן הם מהווים סכנה ברורה ומוחשית לעולם כולו. כדי לבלום אותה, נדרשת מערכה בינלאומית הרבה יותר נחושה ואגרסיבית, שתשלב צעדים ברמה הצבאית, המדינית, המשפטית, והאידיאולוגית-ערכית.

ישראל, שעד כה נראה היה שאינה נמצאת בראש מעייניה של 'המדינה האסלאמית', צריכה לראות בטרוריקה של אל-בגדאדי נגד "הברית היהודית-צלבנית", ובעיקר בדבריו המפורשים אשר לסיוע שמגישה ישראל לקואליציה הפועלת נגדו, אות אזהרה לשינוי אפשרי בסדר העדיפויות של הארגון. עליה לקחת בחשבון את האפשרות, כי בעתיד הלא רחוק יפעל הארגון באופן ישיר או באמצעות שותפיו נגד יעדים ישראלים ויהודיים, בארץ ובחו"ל.